GUY DE MAUPASSANT

HORLA

8 mai.

— Ce zi minunată! Mi-am petrecut toată dimineaţa întins pe iarbă, în faţa casei, sub platanul uriaş care o acoperă, o adăposteşte şi o umbreşte în întregime. Îmi place această regiune, şi-mi place să trăiesc într-ansa pentru că acolo îmi am rădăcinile, aceste adânci şi delicate rădăcini care-l leagă pe un om de ceea ce gândeşte şi de ceea ce mănâncă, de datini ca şi de bucate, de felul local de a vorbi, de intonaţiile ţăranilor, de mirosurile solului, de sate şi chiar de aerul însuşi.

Îmi iubesc casa în care am crescut. De la ferestrele mele văd cum curge Sena, de-a lungul grădinii, în dosul drumului, aproape la mine acasă, Sena cea mare şi lată, care curge de la Rouen la Havre încărcată cu vapoare.

Colo, la stânga, Rouen, întinsul oraş cu acoperişuri albastre, peste care se înalţă oastea fără număr de clopotniţe gotice. Sunt nenumărate, subţiri sau late, dominate cu toatele de săgeata de fontă a catedralei şi pline de clopote care răsună în văzduhul albastru al dimineţilor senine, făcând să se audă până la mine blândul şi îndepărtatul zăngănit de fier, cântecul lor de bronz pe care adierea mi-l aduce, când mai tare, când mai asurzit, după cum ea se trezeşte sau aţipeşte.

Ce frumos era azi de dimineaţă!

Către ora unsprezece, un lung convoi de vase trase de-un remorcher cât o muscă de mare, şi care horcăia de oboseală scoţând un fum gros, trecu prin faţa grilajului meu.

După două vase englezeşti cu pânze al căror pavilion roşu flutura pe cer, venea un splendid vas brazilian cu trei catarge în întregime alb, încântător de curat şi de lucios. L-am salutat, nu

ştiu de ce, atât de mare plăcere mi-a făcut priveliştea acestui vas.

11 mai. De câteva zile am puţină febră; mă simt prost, sau mai curând trist.

De unde vin oare aceste tainice influenţe care ne schimbă fericirea în descurajare şi încrederea în tristeţe şi descumpănire? S-ar zice că aerul, aerul acesta care nu se vede, e plin de însuşiri neştiute. De puteri, de pe urma tainicii vecinătăţi a cărora pătimim. Mă trezesc plin de veselie, cu dorinţa de a cânta în gâtlej.

— De ce?

— Cobor de-a lungul apei; şi brusc, după o scurtă plimbare, mă-ntorc disperat, ca şi cum m-ar pândi acasă vreo nenorocire.

— De ce?

— Să fie un fior de răceală care, trecându-mi prin piele, mi-a zdruncinat nervii şi întunecat sufletul? Să fie forma norilor, sau culoarea zilei, culoarea atât de nestatornică a lucrurilor, care trecându-mi prin ochi, mi-a tulburat gândul? Mai ştii? Tot ce ne înconjoară, tot ce vedem fără sa privim, tot ce atingem fără să palpăm, sau numai în treacăt fără să cunoaştem, tot ce întâlnim fără să distingem, produce asupra noastră, asupra organelor noastre şi, prin ele, asupra gândurilor şi chiar asupra sufletului nostru efecte rapide, surprinzătoare şi inexplicabile.

Cât e de profundă taina aceasta a Celor nevăzute! Nu o putem sonda cu simţurile noastre păcătoase, cu ochii noştri care nu ştiu să vadă nici ce e prea mic, nici ce e prea mare, nici ce e prea aproape, nici ce e prea departe, nici locuitorii unei stele, nici pe acei ai unei picături de apă… cu urechile noastre oare ne înşeală, dat fiindcă ne transmit vibraţiile aerului transformate în note sonore. Ele sunt zâne care reuşesc minunea de a transforma acest zgomot în mişcare şi, mulţumită acestei metamorfoze, dau naştere muzicii care face să cânte agitaţia mută a naturii… cu mirosul nostru, mai slab decât acela al unui câine… cu gustul nostru, care de-abia poate discerne vârsta vinului!

A! Daca am avea alte organe care să îndeplinească în favoarea noastră alte minuni, ce de lucruri am mai putea descoperi în jurul nostru!

16 mai.

— Hotărât lucru, sunt bolnav! Şi mă simţeam atât de bine luna trecută! Am febră, o febră atroce, sau mai degrabă o stare febrilă de nervi care face ca sufletul să-mi fie tot atât de suferind ca şi trupul. Am tot mereu această oribilă senzaţie a unei Primejdii care mă ameninţă, această teamă de-o nenorocire care mă paşte, sau a morţii care se apropie, această presimţire care este, probabil, primul simptom al unei boli încă necunoscute ce încolţeşte în sângele şi în carnea mea.

18 mai.

— Vin de la doctorul meu care m-a consultat, căci nu mai puteam dormi. Mi-a găsit pulsul accelerat, ochiul dilatat, nervii întinşi ca nişte coarde, dar nici un simptom alarmant. Trebuie să fac duşuri şi să iau bromură de potasiu.

2 mai.

— Nici o schimbare! Starea mea e, într-adevăr, bizară. Pe măsură ce se înserează, mă cuprinde o inexplicabilă nelinişte, ca şi cum noaptea ar ascunde, întrucât mă priveşte, o groaznică ameninţare. Mănânc repede, apoi încerc să citesc; dar nu pricep cuvintele; de-abia dacă deosebesc literele. Umblu atunci în lung şi în lat prin salon, (apăsat de-o teamă confuză şi irezistibilă: teamă de somn şi teamă de pat.

Pe la zece mă sui în odaia mea. De-abia am intrat, învârtesc cheia de două ori în broască şi pun zăvorul; mi-e frică… de ce?… Până acum nu mă temeam de nimic… Deschid dulapurile, mă uit sub pat; ascult… Ascult. Ce? Nu e oare ciudat ca o indispoziţie, poate o tulburare a circulaţiei, iritaţia unui circuit nervos, un pic de congestie, o foarte mică perturbare în funcţionarea atât de imperfectă şi atât de delicată a maşinii noastre însufleţite, să facă din cel mai vesel dintre oameni un melancolic şi din cel mai curajos un fricos? Apoi mă culc şi aştept să vină somnul aşa cum l-aş aştepta pe călău. Îl aştept, dar îngrozit la gândul că va veni; şi inima-mi bate, şi picioarele-mi tremură; şi tot trupul meu tresare în fierbinţeala cearşafurilor, până în clipa când mă cufund brusc în repaus, aşa cum ai cădea ca să te îneci într-un hău de apă stătătoare. Nu-l simt, ca altădată, venind acest somn perfid, ascuns în preajma mea, oare mă pândeşte, oare mă va apuca de cap, îmi va închide ochii, mă va nimici.

Dorm – multă vreme – două-trei ore – apoi un vis – nu – un coşmar mă înăbuşă. Simt, nu-i vorbă, că sunt culcat şi că

dorm… O ştiu şi o simit… Şi mai simt şi că cineva se apropie de mine, mă priveşte, mă palpează, se suie în pat, îngenunchează pe pieptul meu, mă apucă cu mâinile de gât şi strânge… Strânge… Din răsputeri, ca să mă sugrume.

Cât despre mine, mă zbat, înlănţuit de această atroce neputinţa care ne paralizează în vise: vreau să ţip – nu pot; vreau sa mă mişc – nu pot; – făcând eforturi groaznice, gâfâind, încerc să mă întorc, să dau la o parte această fiinţă care mă striveşte şi care mă înăbuşă – nu pot!

Şi deodată mă trezesc, înspăimântat, leoarcă de sudoare. Aprind luminarea. Nu-i nimeni.

După această criză, care se repetă în fiecare noapte, adorm în sfârşit, liniştit, până în zori.

2 iunie.

— Starea mea s-a mai înrăutăţit încă. Ce-oi fi având? Bromura nu serveşte la nimic; nici duşurile. Deunăzi, ca să-mi obosesc trupul, totuşi atât de obosit, m-am dus să mă plimb prin pădurea din Roumare. Am crezut, mai întâi, că aerul proaspăt uşor şi blând, plin de miresme de ierburi şi de frunze, îmi va vărsa în vine un sânge nou, în inimă o nouă energie. Am apucat pe-un drum larg de vânătoare, apoi am cotit înspre la Bouille, pe-o alee îngustă, între două batalioane de copaci extrem de înalţi, care interpuneau între mine şi cer un acoperiş verde, gros, aproape negru.

Un fior mă cuprinse deodată, nu un fior de frig, ci o ciudată senzaţie de nelinişte.

Iuţii pasul, cuprins de îngrijorare la gândul că sunt singur, speriat fără motiv, în mod stupid, de adânca singurătate. Deodată, mi se păru că cineva mă urmăreşte, că cineva merge în urma mea, aproape de tot, cât să mă atingă.

M-am întors brusc. Nu era nimeni. N-am văzut în urma mea decât aleea dreaptă şi largă, înspăimântător de goală; şi-n cealaltă parte se întindea tot cât vedeai cu ochii, exact la fel, înspăimântătoare.

Am închis ochii. De ce? Şi-am început să mă învârtesc pe-un călcâi, foarte repede, ca o sfârlează. Era să cad; am deschis ochii; copacii dănţuiau; pământul plutea; a trebuit să mă aşez. Apoi, a! Nu mai ştiam pe unde am venit! Ciudată idee! Ciudat! Ciudată idee! Nu mai ştiam de loc. Am pornit-o de partea care

era la dreapta mea şi m-am întors pe drumul mare care mă adusese în mijlocul pădurii.

3 iunie.

— Noaptea a fost groaznică. Am să plec de aci câteva săptămâni. Probabil că o scurtă călătorie mă va întrema.

2 iulie.

— M-am întors acasă. M-am vindecat. Am făcut de altminteri o excursie încântătoare. Am vizitat muntele Saint-Michel, pe care nu-l cunoşteam.

Ce viziune când soseşti, ca mine, la Avranches, pe înserate! E situat pe-o colină; şi cineva m-a dus în grădina publică, la capătul oraşului. Am scos un strigăt de uimire. O radă uriaşă se întindea în faţa mea, cât vezi cu ochii, între două coaste depărtate ce se pierdeau în zare, prin ceţuri; şi în mijlocul acestei imense rade galbene, sub un cer de aur strălucitor, se înalţă, sumbru şi ascuţit, printre nisipuri, un munte straniu. Soarele tocmai apusese şi pe orizontul încă în flăcări se desena profilul acestei stânci fantastice care poartă în vârful ei un fantastic monument.

De cu zori m-am dus spre el. Marea era joasă, ca seara din ajun, şi, pe măsură ce mă apropiam de ea, priveam înălţându-se în faţa mea uimitoarea abaţie. După câteva ore de mers, am atins uriaşul bloc de pietre care poartă orăşelul dominat de marea biserică. După ce-am urcat strada îngustă şi povârnită, am intrat în cel mai admirabil lăcaş gotic înălţat lui Dumnezeu pe pământ, mare cât un oraş, plin de săli joase, strivite sub bolţi, şi de galerii înalte susţinute de coloane fragile. Am pătruns în acest gigantic giuvaer de granit, tot atât de uşor ca o dantelă, şi acoperit de turnuri şi de graţioase turnuleţe în formă de piramidă, în care urcă scări răsucite şi care proiectează pe cerul albastru al zilelor, pe cerul negru al nopţilor, capetele lor ciudate, de unde ies himere, diavoli, animale fantastice, flori monstruoase, şi care sunt legate unele de altele prin arcade subţiri şi sculptate.

Când am ajuns în vârf, i-am spus călugărului care mă însoţea: „Părinte, ce bine trebuie să te simţi aici!”

El îmi răspunse: „E vânt mult, domnule”; şi-am început să vorbim privind cum se ridică marea, care alerga pe nisip şi-l acoperea cu o cuirasa de oţel.

Şi călugărul îmi istorisi poveşti, toate vechile poveşti ale acestui munte, legende şi iar legende.

Una din ele m-a impresionat mult. Băştinaşii, cei de pe munte, pretind că noaptea se aude vorbind pe nisipuri, apoi se aud behăind două capre, una cu glas tare, cealaltă cu glas scăzut. Credulii afirmă că e vorba de ţipetele pasărilor de mare, care seamănă când cu un behăit, când cu vaiete omeneşti; dar pescarii care întârzie seara pe mare jură că au întâlnit, între două maree, în jurul orăşelului azvârlit astfel departe de lume, umblând de colo până colo pe drum, un bătrân păstor al cărui cap acoperit de manta nu se vede niciodată şi care mână, mergând în faţa lor, un ţap cu chip de bărbat şi o capră cu chip de femeie, ambii având păr lung şi alb, şi vorbind fără încetare, certându-se într-o limba necunoscută, apoi încetând brusc să ţipe spre a behăi din răsputeri.

I-am spus călugărului: „Dumneata crezi?”

Îmi răspunse murmurând: „Ştiu şi eu?”

Am urmat: „Dacă ar exista pe pământ alte fiinţe decât noi, cum de nu le-am fi cunoscut mai demult; cum de nu le-ai fi văzut dumneata; cum de nu le-aş fi văzut eu?”

El răspunse: „Vedem noi oare a suta mia parte din ce există? Iaca, vântul, cea mai mare forţă din natură, care răstoarnă oamenii, dărâmă clădirile, smulge copacii din rădăcini, ridică munţi de apă pe mare, distruge falezele şi zvârle pe stânci vapoarele cele mari, vântul care ucide, şuieră, geme, mugeşte – l-ai văzut, şi-l poţi vedea? Şi totuşi există.”

Am tăcut în faţa acestui raţionament simplu. Omul ăsta era un înţelept, sau poate un prost. N-aş putea spune exact; am tăcut. Ceea ce spunea gândisem adesea.

3 iulie.

— Am dormit prost; există, fără îndoială, aici o influenţă febrilă, deoarece vizitiul meu suferă de aceeaşi boală. Întorcându-mă ieri acasă, observasem strania lui paloare. L-am întrebat:

— Ce ai, Jean?

— Am că nu mă pot odihni, conaşule; nopţile îmi mănâncă zilele. De când a plecat conaşul parcă m-a lovit un deochi.

Ceilalţi servitori sunt totuşi sănătoşi, în schimb mie mi-e frică să nu mă apuce iar.

4 iulie.

— Hotărât lucru, m-a apucat din nou. Vechile mele coşmaruri au revenit. Azi-noapte am simţit pe cineva care se aşezase pe mine şi care, cu gura lipită de a mea, îmi bea viaţa printre buzele mele. Da, o sorbea din gâtlejul meu, aşa cum ar fi făcut o lipitoare. Apoi s-a sculat, sătul, iar eu m-am trezit atât de frânt, de distrus şi durându-mă toate încât nu mă mai puteam mişca. Dacă mai continuă aşa câteva zile, mai mult ca sigur plec.

5 iulie.

— Să-mi fi pierdut oare minţile? Ceea ce s-a petrecut, ceea ce am văzut noaptea trecută e atât de straniu încât mintea mea o ia razna când mă gândesc!

Încuiasem uşa, aşa cum fac de-o vreme în fiecare seară; apoi, fiindu-mi sete, am băut o jumătate de pahar de apă şi am observat, din întâmplare, cu acest prilej, că apa în carafa mea venea până la dopul de cristal.

M-am culcat apoi şi m-am cufundat într-unui din acele vise groaznice, din care mă smulse, după vreo două ore, o zguduitură şi mai groaznică.

Închipuiţi-vă un om care doarme, pe care cineva îl asasinează, şi care se trezeşte cu un pumnal înfipt în plămâni, şi horcăie, plin de sânge, şi nu înţelege.

Regăsindu-mi, în sfârşit, minţile, mi-a fost din nou sete; am aprins o luminare şi m-am îndreptat către masa pe care era carafa. Am ridicat-o, aplecând-o peste pahar; nimic nu curse din ea.

— Era goală! Era complet goală! La început nu mi-am dat seama ce însemna asta; apoi, deodată, m-a cuprins o emoţie atât de groaznică încât a trebuit să stau jos, sau mai curând am căzut pe un scaun! Apoi am sărit ars şi am privit în jurul meu! După care m-am aşezat din nou, buimac de stupoare şi de spaimă în faţa cristalului transparent! Îl priveam cu ochi ficşi, încercând să ghicesc. Mâinile îmi tremurau! Aşadar cineva băuse această apă? Cine? Eu? Eu, fără îndoială. Cine altul decât mine? Păi atunci eram somnambul, trăiam, fără să ştiu, această viaţă dublă şi misterioasă care te face să te întrebi dacă nu cumva sunt două fiinţe în tine, sau dacă o fiinţă străină, cu neputinţă de cunoscut şi invizibilă, însufleţeşte, uneori, când sufletul ne este toropit, trupul nostru captiv, care i se supune ca nouă înşine, ba mai mult chiar decât nouă înşine.

A! Cine va înţelege oribila mea nelinişte? Cine va înţelege emoţia unui om, întreg la minte, perfect treaz, cu scaun la cap, şi care priveşte îngrozit, prin sticla unei carafe, un pic de apă dispărută în timp ce-a dormit! Şi-am stat acolo până la zi, fără să îndrăznesc să mă întorc în pat.

6 iulie.

— Înnebunesc. Iar a băut cineva toată carafa astă-noapte; – sau mai degrabă, eu am băut-o!

Da, dar am băut-o eu? Eu? Cine altul? O, Doamne! Oare înnebunesc? Cine mă va salva?

10 iulie.

— Am făcut nişte experienţe uluitoare. Hotărât lucru, sunt nebun! Şi totuşi!

La 6 iulie, înainte de-a mă culca, am pus pe masă vin, lapte, apă, pâine şi căpşuni.

Cineva a băut – eu am băut – toată apa şi un pic de lapte. Nu s-a atins nici de vin, nici de pâine, nici de căpşuni.

La 7 iulie am repetat experienţa, care a dat acelaşi rezultat.

La 8 iulie am suprimat apa şi laptele. Nimeni nu s-a atins de nimic.

În sfârşit, la 9 iulie am pus din nou pe masă numai apă şi lapte, dar am avut grijă sa înfăşor carafa într-o bucată de muselină albă şi să leg cu sfoară dopurile. Apoi, mi-am frecat buzele, barba, mâinile cu miniu şi m-am culcat.

Invincibilul somn m-a cuprins, urmat curând după aceea de cumplita trezire. Nu mă mişcasem; nici măcar cearşafurile nu erau pătate. M-am repezit spre masă. Muselina în care erau înfăşurate sticlele era curată. Cineva băuse toată apa! Băuse tot laptele! Doamne! Doamne...!

Am să plec numaidecât la Paris.

12 iulie.

— Paris. Îmi pierdusem aşadar capul mai zilele trecute! Se vede că imaginaţia mi-a jucat o festă, sau dacă nu, înseamnă că sunt într-adevăr somnambul, sau că am suferit vreuna din acele influenţe constatate, dar neexplicate până acum, care poartă numele de sugestii. În orice caz, descumpănirea mea atinge demenţa, şi au fost de-ajuns douăzeci şi patru de ore de Paris ca să-mi redobândesc echilibrul.

Ieri, după ce-am făcut nişte curse şi nişte vizite care mi-au infuzat în suflet un aer proaspăt şi tonic, mi-am petrecut seara la Comedia Franceză. Se juca o piesă de Alexandre Dumas-fiul; acest spirit ager şi viguros m-a vindecat pe deplin. Fără îndoială, singurătatea e primejdioasă pentru inteligenţele care lucrează. Ne trebuie în jurul nostru oameni care gândesc şi vorbesc. Când rămânem multă vreme singuri, umplem golul cu năluci.

M-am întors la hotel, prin marile bulevarde, foarte vesel. Când mă înghiontea mulţimea trecătorilor, mă gândeam, nu fără ironie, la spaimele mele, la presupunerile din săptămâna care trecuse, căci crezusem, da, crezusem că o fiinţă invizibilă locuia sub acelaşi acoperiş cu mine. Cât e de slabă mintea noastră şi cât de iute se sperie şi-o ia razna de îndată ce un fapt mărunt, dar cu neputinţă de înţeles, ne impresionează!

În loc de-a încheia prin aceste simple cuvinte: „Nu înţeleg dacă nu cunosc cauza”, ne gândim numaidecât la mistere înspăimântătoare şi la puteri supranaturale.

16 iulie.

— Am văzut ieri lucruri care m-au tulburat adânc.

Luam masa la vara mea, doamna Sabie, al cărei bărbat comandă cel de-al 76-lea regiment de vânători la Limoges. Mă aflam la ea împreună cu două tinere doamne, dintre care una se căsătorise cu un medic, doctorul Parent, care se ocupă foarte mult de bolile nervoase şi de manifestările extraordinare prilejuite în prezent de experienţele referitoare la hipnotism şi la sugestie.

Acesta ne-a povestit pe larg rezultatele prodigioase obţinute de nişte savanţi englezi, precum şi de medicii şcolii din Nancy.

Faptele pe care le-a povestit mi s-au părut atât de ciudate încât m-am declarat cu desăvârşire incredul.

— Suntem, afirma el, pe punctul de a pătrunde una din cele mai importante taine ale naturii, vreau să spun una din cele mai importante taine ale acestui pământ; căci mai există fără îndoială şi altele, cu mult mai importante, colo sus, în stele. De când omul gândeşte, de când ştie să-şi exprime şi să-şi scrie gândul, se simte înconjurat de-o taină pe care simţurile sale grosolane şi imperfecte n-o pot pătrunde, şi încearcă să suplinească această deficienţă a organelor sale prin străduaniile inteligenţei. Cât timp inteligenţa mai rămânea în stare

rudimentară, această obsesie a fenomenelor invizibile a adoptat forme banal de înspăimântătoare. De aici s-au născut credinţele populare referitoare la supranatural, legendele despre spiritele rătăcitoare, despre zâne, gnomi, strigoi, aş spune chiar şi legenda despre Dumnezeu, căci concepţiile noastre despre lucrătorul-creator, ori din care religie ar purcede, sunt fără doar şi poate invenţiile cele mai mediocre, cele mai stupide, cele mai inacceptabile ieşite din creierul înspăimântat al creaturilor. Nimic nu e mai adevărat decât această vorbă a lui Voltaire: „Dumnezeu a făcut omul după chipul şi asemănarea sa, dar nici omul nu s-a lăsat mai prejos: l-a făcut pe Dumnezeu după propriul său chip şi asemănare”, în schimb, de ceva mai mult decât un veac presimţim, pare-se, un ceva nou. Mesmer şi câţiva alţii ne-au pus pe-o cale neaşteptată şi am ajuns, într-adevăr, de vreo patru-cinci ani, la rezultate uimitoare.

La rândul ei foarte incredulă, vară-mea zâmbea. Doctorul Parent îi spuse: „Vreţi să încerc să vă adorm, doamnă?”

— Da, desigur.

Vară-mea se aşează într-un jilţ, dar doctorul începu s-o privească fix, fascinând-o. Cât despre mine, m-am simţit deodată un pic tulburat, inima-mi bătea, simţeam că mă înăbuş. Vedeam ochii doamnei Sabie devenind greoi, gura crispându-se, pieptul gâfâind.

Peste zece minute dormea.

— Aşezaţi-vă în spatele ei, spuse doctorul.

Şi m-am aşezat în spatele ei. Doctorul îi puse în mână o carte de vizită, spunându-i: „Iată o oglindă; ce vezi în ea?”

Vară-mea răspunse:

— Îl văd pe vărul meu.

— Ce face?

— Îşi răsuceşte mustaţa.

— Dar acum?

— Scoate din buzunar o fotografie.

— A cui fotografie?

— A lui.

Aşa era! Iar această fotografie îmi fusese predată, chiar în seara aceea, la hotel.

— Cum arata în fotografie?

— Stă în picioare, cu pălăria în mână.

Aşadar, vedea în această carte de vizită, în acest carton alb, ca şi cum ar fi privit într-o oglindă.

Înspăimântate, tinerele doamne spuneau: „Ajunge! Ajunge! Ajunge!”

Dar doctorul porunci: „Ai să te scoli mâine la ora opt; apoi ai să te duci la vărul dumitale, la hotel, şi ai să-l rogi să-ţi împrumute cinci mii de franci pe care ţi-i cere soţul dumitale şi de care va avea nevoie cu prilejul viitoarei sale căsătorii”.

Apoi o trezi.

Întorcându-mă la hotel, mă gândeam la această curioasă şedinţă şi oarecare îndoieli începură să mijească în mine, nu cu privire la buna-credinţă, deasupra oricărei bănuieli, a verişoarei mele, pe care-o cunoşteam ca pe-o soră, de când eram copii, ci cu privire la vreo eventuală înşelătorie pusă la cale de doctor. Nu cumva ascundea în mâna lui o oglindă pe care o arăta tinerei femei adormite o dată cu cartea de vizita? Prestidigitatorii de meserie fac lucruri şi mai extraordinare.

M-am întors aşadar acasă şi m-am culcat.

Ei bine, azi de dimineaţă, pe la orele opt şi jumătate, am fost trezit de valetul meu, care mi-a spus:

— A venit doamna Sabie, care vrea sa vorbească numaidecât cu conaşul.

M-am îmbrăcat în grabă şi am primit-o.

Se aşeză foarte tulburată, cu ochii în pământ, şi, fără să-şi ridice vălul de pe faţă, îmi spuse:

— Dragul meu văr, am să-ţi cer un mare serviciu.

— Anume ce?

— Îmi vine foarte greu să-ţi spun, şi totuşi trebuie. Am nevoie, absolută nevoie, de cinci mii de franci.

— Tu? Haida-de!

— Da, eu, sau mai degrabă bărbatul meu, care mă însărcinează să-i găsesc.

Eram atât de uluit încât bolboroseam răspunsurile. Mă întrebam dacă nu cumva îşi bătuse joc de mine împreună cu doctorul Parent, şi dacă nu era vorba de vreo farsă pusă mai dinainte la cale şi foarte bine jucată.

Privind-o însă cu atenţie, toate îndoielile mi s-au spulberat. Tremura de emoţie, atât de mult o costa acest demers, şi mi-am dat seama că era cât pe ce s-o podidească lacrimile.

O ştiam foarte bogată şi i-am spus:

— Cum, bărbatul tău nu dispune de cinci mii de franci? Hai, dă-ţi seama. Eşti sigură că te-a însărcinat el sa mi-i ceri?

Ea şovăi câteva clipe, ca şi când ar fi făcut un mare efort să-şi amintească, apoi răspunse:

— Da… Da… Sunt sigură.

— Ţi-a scris?

Şovăi din nou, gândindu-se. Ghicii efortul chinuitor al gândirii sale. Nu ştia. Ştia numai atât că trebuie să împrumute cinci mii de franci de la mine pentru bărbatul ei. Aşadar, nu se sfii să mintă.

— Da, mi-a scris.

— Când asta? Ieri nu mi-ai spus nimic.

— Am primit scrisoarea lui azi-dimineaţă.

— Poţi să mi-o arăţi?

— Nu… Nu. Nu. Conţinea lucruri intime, prea personale.! Am… Am ars-o.

— Păi atunci, înseamnă că bărbatul tău are datorii. Ezită din nou, apoi murmură:

— Nu ştiu.

Am declarat brusc:

— Din păcate, nu dispun în acest moment de cinci mii de franci, scumpa mea verişoară.

Ea scoase un fel de ţipăt de durere.

— Te rog, te rog, găseşte-i…

Se exalta, împreuna mâinile, ca şi când s-ar fi rugat de mine! Auzeam vocea ei cum îşi schimbă tonul; plângea şi se bâlbâia, hărţuită, dominată de porunca irezistibilă pe care-o primise.

— Te implor… Dacă ai ştii cât sufăr… Îmi trebuie banii astăzi. Îmi fu milă de ea.

— Ai să-i ai cât de curând, îţi jur.

Exclamă:

— Mulţumesc! Mulţumesc! Eşti tare bun. Am urmat spunând:

— Îţi aminteşti ce s-a petrecut ieri seară la tine!

— Da.

— Îţi aminteşti că doctorul Parent te-a adormit?

— Da.

— Ei bine, el ţi-a poruncit să vii azi-dimineaţă să împrumuţi de la mine aceşti cinci mii de franci, şi în clipa asta nu faci altceva decât să asculţi de sugestia lui.

Vară-mea chibzui câteva secunde şi răspunse:

— Păi dacă bărbatul meu îi cere.

Timp de-o oră am încercat s-o conving, dar n-am izbutit. După ce plecă, am dat fuga la doctor. Era pe punctul să plece de acasă; mă asculta zâmbind. Apoi spuse:

— Acuma crezi?

— Da, n-am încotro.

— Haidem la verişoară dumitale.

Aceasta moţăia pe-un şezlong, frântă de oboseală. Doctorul îi luă pulsul, o privi câtva timp, cu mâna îndreptată spre ochii pe care ea îi închise încetul cu încetul, sub presiunea intolerabilă a acestei puteri magnetice.

Când fu adormită, doctorul îi spuse:

— Bărbatul dumitale nu mai are nevoie de cinci mii de franci. Ai să uiţi aşadar că l-ai rugat pe vărul dumitale să ţi-i împrumute, iar dacă-ţi va vorbi despre acest lucru, n-ai să ştii despre ce e vorba.

Apoi o trezi. Scosei portofelul din buzunar.

— Iată, scumpă verişoară, ceea ce mi-ai cerut azi-dimineaţă.

Fu atât de mirată încât n-am îndrăznit să insist. Încercai totuşi să-i împrospătez memoria, dar ea negă cu tărie, crezu că-mi bat joc de ea şi, în cele din urmă, fu cât pe ce să se supere.

Iată! M-am întors acasă; şi această experienţă m-a întors în aşa hal pe dos încât n-am putut mânca nimic.

19 iulie.

— Multe persoane cărora le-am povestit această aventură au râs de mine. Nu mai ştiu ce să cred. Înţeleptul spune: Poate?

21 iulie.

— M-am dus să iau masa la Bougival, apoi am petrecut seara la balul barcagiilor. Hotărât lucru, totul e în funcţie de locuri şi de medii. A crede în supranatural pe insula Grenouillere ar fi culmea nebuniei… Dar în vârful muntelui Saint-Miehel?… Dar în India? Suferim într-un chip îngrozitor influenţa celor ce ne înconjoară. Săptămâna viitoare mă întorc acasă.

30 iulie.

— De ieri m-am întors acasă. Toate-s bune.

2 august.

— Nimic nou; o vreme superbă. Îmi petrec zilele privind cum curge Sena.

4 august.

— Ceartă printre servitori. Pretind că noaptea se sparg paharele prin dulapuri. Valetul acuză bucătăreasa, care-o acuză pe lenjereasă, care-i acuză pe ceilalţi doi. Cine-i vinovatul? Mare om cel ce mi-o va spune!

6 august.

— De astă dată nu sunt nebun. Am văzut... Am văzut!... Am văzut Nu mă mai pot îndoi... Am văzut! Încă mai îngheaţă sângele în mine... Încă mă mai pătrunde spaima până în măduva oaselor... Am văzut...!

Mă plimbam la ora două, în plin soare, printre răzoarele mele de trandafiri... pe aleea trandafirilor de toamnă, care încep să înflorească.

Şi cum mă opream să privesc un trandafir din specia uriaş al bătăliilor, care purta trei flori magnifice, am văzut, am văzut clar, aproape de tot de mine, tija unuia din aceşti trandafiri îndoindu-se, ca şi cum o mână invizibilă l-ar fi răsucit, apoi frângându-se ca şi cum această mână l-ar fi cules! Apoi floarea s-a ridicat, descriind curba pe care ar fi descris-o un braţ ce-ar fi dus-o la o gură, şi-a rămas suspendată în aerul transparent, singură, nemişcată, înspăimântătoare pată roşie la trei paşi de ochii mei.

Înnebunit, m-am năpustit asupra ei s-o apuc! Dar n-am mai dat de ea; dispăruse. Atunci mă cuprinse o furie nebună împotriva mea însumi; căci nu-i este îngăduit unui om serios, cu scaun la cap, să aibă asemenea halucinaţii.

Dar să fi fost oare cu-adevărat o halucinaţie? Mă întorsei să caut tija şi o găsii numaidecât pe arbust, proaspăt rupta, între alţi doi trandafiri rămaşi pe aceeaşi creangă.

Atunci am plecat spre casă complet întors pe dos; căci acum sunt sigur, aşa cum sunt sigur că ziua îi urmează nopţii şi noaptea zilei, că se află în preajma mea o fiinţă invizibilă, care se hrăneşte cu lapte şi cu apă, care poate atinge lucrurile, poate să le ia şi să le mute dintr-un loc într-altul, înzestrată prin urmare cu o natură materială, deşi simţurile noastre n-o pot percepe, şi care locuieşte ca şi mine în casa mea...

7 august.

— Am dormit liniştit. Mi-a băut apa din carafă, dar nu mi-a tulburat somnul.

Mă întreb dacă sunt nebun. Plimbându-mă adineauri, de-a lungul fluviului, în plin soare, m-a cuprins o îndoială cu privire la starea mea mintală, nicidecum o îndoială vagă, ca până acum, ci o îndoială precisă, absolută. Am văzut nebuni; am cunoscut câte unii care rămâneau inteligenţi, lucizi, chiar şi clarvăzători în tot ce priveşte viaţa, în afară doar de-o singură privinţă. Vorbeau despre orice cu toată limpezimea, cu neaşteptate nuanţe, cu adâncime şi, deodată, gândul, izbindu-se de obstacolul ce i-l scotea în drum nebunia, se fărâma, se împrăştia şi se cufunda în acel ocean înspăimântător şi furios, plin de valuri năprasnice, de ceţuri, de vijelii, ce se numeşte „demenţă”.

Desigur, m-aş socoti nebun, cu desăvârşire nebun, dacă n-aş fi conştient, dacă nu mi-aş cunoaşte la perfecţie starea, dacă nu aş sonda-o, analizând-o cu deplină luciditate. Aşadar, nu sunt de fapt decât un halucinat care raţionează. O necunoscută tulburare se va fi produs în creierul meu, una din acele tulburări pe care fiziologii încearcă să le noteze şi să le definească în ziua de azi; iar această tulburare va fi determinat în spiritul meu, în ordinea şi în logica ideilor mele, o spărtură adâncă. Asemenea fenomene au loc în visele care ne plimbă printre fantasmagoriile cele mai neverosimile, fără ca noi să ne mirăm, pentru că aparatul verificator, pentru că simţul controlului nu mai e treaz, în timp ce facultatea imaginativă veghează şi lucrează. Nu e oare posibil ca vreuna din imperceptibilele clape ale claviaturii cerebrale să fie paralizată la mine? În urma unor accidente, unii oameni pierd memoria numelor proprii, sau memoria verbelor, sau aceea a cifrelor, sau numai memoria datelor. Faptul că fiecare fărâmă a gândirii e localizată e azi dovedit. Aşadar, nu-i nicidecum de mirare ca facultatea de control al nerealităţii anumitor halucinaţii să fie amorţită în clipa prezentă la mine.

Mă gândeam la toate acestea în timp ce mergeam de-a lungul apei. Soarele acoperea fluviul cu lumina sa, făcea pământul să pară încântător, îmi umplea privirea de dragoste pentru viaţă, pentru rândunicile a căror agilitate e o plăcere a ochilor mei, pentru ierburile de pe mal al căror freamăt e o fericire pentru urechile mele.

Totuşi, încetul cu încetul, o inexplicabilă nelinişte mă cuprinse. Mi se părea că o forţă, o forţă ocultă mă amorţea, mă oprea în loc, mă împiedica să merg mai departe, mă chema înapoi. Resimţeam acea dureroasă nevoie de-a mă întoarce acasă, care te apasă când ai lăsat acolo un bolnav care ţi-e drag, şi ai deodată presimţirea că s-a produs o agravare a bolii.

Aşadar, m-am întors fără nici un chef, sigur că am să găsesc, acasă, o veste proastă, o scrisoare sau o telegramă. N-am găsit nimic; şi-am rămas mai surprins şi mai îngrijorat decât daca aş fi avut din nou vreo viziune fantastică.

8 august.

— Am petrecut o seară îngrozitoare. El nu se mai manifestă, dar îl simt lângă mine, pândindu-mă, pătrunzându-mă, dominându-mă şi mai înfricoşător când se ascunde astfel, decât dacă şi-ar semnala prezenţa invizibilă şi constantă prin fenomene supranaturale.

Totuşi am dormit.

9 august.

— Nimic, dar mi-e frică.

10 august.

— Nimic; dar ce va fi mâine?

11 august.

— Tot nimic; nu mai pot sta acasă cu această teamă şi acest gând care mi-au pătruns în suflet; am să plec.

12 august, ora zece seara.

— Ziua întreagă am vrut să plec, dar n-am putut. Am vrut să îndeplinesc acest act de libertate atât de uşor, atât de simplu – să ies – să mă urc în trăsura mea ca să mă duc la Rouen – n-am putut. De ce oare?

13 august.

— Când eşti atins de anumite boli, toate resorturile fiinţei fizice par rupte, toate energiile spulberate, toţi muşchii relaxaţi, oasele devenite moi precum carnea, iar carnea lichidă precum apa. Resimt asta într-un chip straniu şi jalnic în fiinţa mea spirituală. Nu mai am nici o putere, nici un curaj, nici o stăpânire de mine, nici chiar puterea de a-mi pune voinţa în mişcare. Nu mai pot voi; în schimb, cineva vrea în locul meu; iar eu mă supun.

14 august.

— Sunt pierdut! Cineva e stăpân pe sufletul meu şi-l guvernează! Cineva porunceşte toate acţiunile, toate mişcările, toate gândurile mele. Eu însumi nu mai sunt nimic înlăuntrul meu, nimic în afară de-un spectator robit şi îngrozit de toate lucrurile pe care le fac. Doresc să ies. Nu pot. Nu vrea el; şi rămân înnebunit, tremurând, în fotoliul în care stau aşezat. Doresc numai să mă scol, să mă ridic un pic în sus, ca încă să mă mai cred propriul meu stăpân. Nu pot! Sunt ţintuit pe scaun, iar scaunul e lipit de pământ în aşa fel încât nici o forţă nu ne-ar putea ridica.

Apoi, deodată, trebuie, trebuie să mă duc în fundul grădinii să culeg căpşuni şi să le mănânc, şi mă duc, culeg căpşuni şi le mănânc! O, Doamne, Dumnezeule! Doamne, Doamne! Oare există un Dumnezeu? Dacă există, eliberează-mă, salvează-mă, ajută-mă! Iertare! Milă! Îndurare! Salvează-mă! O, ce suferinţă! Ce chin! Ce oroare!

15 august.

— Desigur, aşa era posedată şi stăpânită şi scumpa mea verişoară, când a venit să împrumute cinci mii de franci de la mine. Era robită de-o voinţă străină, intrată în ea precum un alt suflet, precum un alt suflet parazit şi dominator. Oare lumea va lua sfârşit?

Dar cel care mă guvernează, cine este el, acest invizibil? Acest necunoscut, acest hoinar de-o rasă supranaturală?

Aşadar Invizibilii există! Atunci, cum de încă de la începutul lumii nu s-au manifestat într-un chip precis, aşa cum o fac pentru mine? N-am citit niciodată nimic care să semene cu ceea ce s-a întâmplat în casa mea. O! Dacă aş putea s-o părăsesc, dacă aş putea să mă duc şi să fug şi să nu mă mai întorc. Aş fi salvat, dar nu pot.

16 august.

— Am putut scăpa azi timp de două ore, ca un prizonier care găseşte, din întâmplare, uşa temniţei sale deschisă. Am simţit deodată că sunt liber şi că el e departe. Am dat ordin să se înhame în grabă caii la trăsură şi m-am dus la Rouen. O, ce bucurie să-i poţi spune unui om care te ascultă: „Haidem la Rouen l”

Am spus să oprească în faţa bibliotecii, şi am rugat să mi se împrumute tratatul cel mare al doctorului Hermann

Herestauss, referitor la locuitorii necunoscuţi ai lumii antice şi moderne.

Apoi, în clipa în care mă urcam în trăsură, am vrut să strig: „La gară!” şi am strigat – n-am spus, am strigat – cu glas atât de tare încât trecătorii s-au întors: „Acasă”, şi am căzut, înnebunit de spaimă, pe pernele trăsurii. Mă găsise şi pusese din nou stăpânire pe mine.

17 august.

— Vai, ce noapte! Ce noapte! Şi totuşi cred că ar trebui să mă bucur. Până la ora unu după miezul nopţii am citit! Hermann Herestauss, doctor în filosofie şi în teogonie, a scris o carte despre istoria şi manifestările tuturor fiinţelor invizibile care-i dau omului târcoale, sau pe care el le visează. Descrie originile, domeniul, puterea lor. Dar niciunul nu seamănă cu aceea care nu-mi dă pace mie. S-ar zice că omul, de când a început să gândească, a presimţit şi s-a temut de o fiinţă nouă, mai tare decât el, care-i va urma în astă lume şi pe care, simţind-o aproape şi neputând prevedea natura acestui stăpân, a creat în spaima sa acel întreg popor fantastic de fiinţe oculte, de vagi fantome zămislite de spaimă.

Aşadar, după ce am citit până la ora unu dimineaţa, m-am dus să mă aşez lângă fereastra deschisă, ca să-mi răcoresc fruntea şi gândul la vântul liniştit al întunericului.

Era plăcut, era călduţ! Cât de mult mi-ar fi plăcut această noapte altădată!

Luna nu se vedea. În fundul cerului negru, stelele aveau scânteieri fermecătoare. Cine va fi locuind aceste lumi? Ce forme, ce vieţuitoare, ce animale, ce plante vor fi existând acolo? Cei care gândesc în aceste lumi îndepărtate ce vor fi ştiind spre noi? Ce vor fi putând, ce noi nu putem face? Ce vor fi văzând, ce noi nu cunoaştem? Nu cumva, într-o bună zi, străbătând spaţiul, vreunul dintre ei va apărea pe pământul nostru spre a-l cuceri, aşa cum normanzii străbăteau altădată marea spre a supune popoarele mai slabe?

Suntem atât de infirmi, atât de dezarmaţi, atât de ignoranţi, atât de mici, noi ceştilalţi, pe acest grăunte de noroi care se învârteşte, diluat într-o picătură de apă. Am aţipit visând astfel în vântul răcoros al serii.

Dar, după ce-am dormit vreo patruzeci de minute, am deschis iar ochii fără să fac vreo mişcare, trezit de nu ştiu ce

emoţie confuză şi ciudată. Mai întâi n-am văzut nimic, apoi deodată mi s-a părut că o filă a cărţii mele rămasă deschisă pe masă se întorsese singură. Nici o adiere nu intrase pe fereastră. Am fost surprins şi am aşteptat. După vreo patru minute, am văzut, am văzut, da, am văzut cu ochii mei o altă filă ridicându-se şi lăsându-se peste cea precedentă, ca şi cum un deget ar fi răsfoit-o. Fotoliul meu era gol, părea gol; am înţeles însă că era acolo, el, aşezat la locul meu, şi că citea. Făcând un salt furios, un salt de fiară revoltată care se năpusteşte asupra îmblânzitorului să-l sfâşie, am străbătut odaia ca să-l prind, ca să-l ucid!… Dar scaunul meu, mai-nainte să ajung la el, se răsturnă, ca şi cum cineva ar fi fugit din faţa mea… Masa se clătină lampa căzu şi se stinse, iar fereastra se închise, ca şi cum un răufăcător, prins asupra faptului, şi-ar fi făcut vânt afară, în beznă, apucând cu ambele mâini canaturile.

Aşadar, fugise; îi fusese frică, frică, lui, de mine!

Păi atunci… Atunci. Mâine. Sau mai încolo… Cândva… Am să-l pot îngenunchea sub pumnii mei, şi strivi de pământ! Oare câinii nu-şi muşcă şi sugrumă uneori stăpânii?

18 august.

— Toată ziua m-am gândit. Da, desigur, am să-l ascult, am să-i urmez imboldurile, am să-i fac toate chefurile, am să mă fac umil, supus, laş. Căci el e cel mai tare. Dar va veni ceasul…

19 august.

— Ştiu… Ştiu… Ştiu totul! Am citit următoarele în Revista Lumii Ştiinţifice: „O ştire destul de ciudată ne vine de la Rio de Janeiro. O dementă, o epidemie de dementă, asemenea cu dementele contagioase care au cuprins popoarele Europei în evul mediu, bântuie în prezent în provincia Sao Paulo. Locuitorii, înnebuniţi de spaimă, îşi părăsesc locuinţele, satele, lasă în părăsireculturile, pretind că sunt urmăriţi, posedaţi, guvernaţi ca un şeptel uman de către fiinţe invizibile, dar tangibile, un fel de vampiri care se hrănesc din viaţa lor în timp ce dorm, şi care mai beau în plus şi apă şi lapte, fără, pare-se, să se atingă de nici un alt aliment.

Domnul profesor Don Pedro Henriquez, însoţit de mai mulţi savanţi medici, a plecat spre provincia Sao Paulo spre a studia la faţa locului originile şi manifestările acestei surprinzătoare nebunii şi spre a-i propune împăratului măsurile

care i se vor părea cele mai potrivite spre a face ea aceste populaţii în delir să-şi redobândească minţile.”

A! A! Îmi amintesc, da, îmi amintesc frumosul vas brazilian cu trei catarge, care, urcând pe Sena, a trecut pe sub ferestrele mele, 8 mai trecut! Îl găseam atât de frumos, atât de alb, atât de vesel! Fiinţa se afla pe el, venind de acolo de unde rasa ei a luat naştere! Şi m-a văzut! A văzut locuinţa mea albă; şi a sărit de pe vas pe mal. Doamne!

Acum ştiu, ghicesc. Domnia omului a luat sfârşit. El a venit, cel de care se temeau în spaimele lor popoarele, el pe care-l exorcizau preoţii îngrijoraţi, pe care-l evocau vrăjitorii de-a lungul nopţilor întunecate, fără să-l vadă încă apărând, căruia presimţirile stăpânilor vremelnici ai lumii i-au atribuit toate formele monstruoase sau graţioase ale gnomilor, ale duhurilor, ale geniilor, ale zânelor, ale spiriduşilor. După grosolanele concepţii născocite de spaima primitivă, oameni mai ageri la minte l-au presimţit mai clar, Mesmer îl ghicise, iar medicii, încă de acum vreo zece ani, au descoperit, într-un chip precis, natura puterii sale mai-nainte ca el să şi-o fi arătat. S-au jucat cu această armă a stăpânului cel nou, dominaţia unei misterioase voinţe asupra sufletului omenesc devenit rob. Au numit asta magnetism, hipnotism, sugestie… Mai ştiu eu cum? I-am văzut amuzându-se, precum copiii imprudenţi, cu această oribilă forţă! Vai de noi! Vai de om! A venit… Acela. Acela. Cum se numeşte… Mi se pare că-mi strigă numele său, eu nu-l aud… Da… Îl strigă… Ascult… Nu pot, repetă… Horla… Am auzit… Horla… El e… Horla… A venit…!

A! Vulturul a mâncat porumbelul, lupul a mâncat oaia; leul a devorat bivolul cu coarnele ascuţite; omul l-a ucis pe leu cu săgeata, cu sabia, cu puşca; dar Horla va face din om ceea ce noi am făcut din cal şi din bou: bunul său, servitorul şi hrana sa, nu-ţi mai prin puterea voinţei sale. Vai de noi!

Uneori, totuşi, animalul se revoltă şi-l ucide pe cel care l-a îmblânzit… Şi eu vreau… Am să pot… Dar trebuie să-l cunosc, să-l ating, să-l văd! Savanţii spun că ochiul animalului se deosebeşte de al nostru, nu distinge ca el… Iar ochiul meu nu-l poate distinge pe noul venit care mă oprimă.

De ce oare? A! Îmi amintesc acum vorbele călugărului de la muntele Saint-Michel: „Vedem noi oare a suta mia parte din ce există? Iaca, vântul, cea mai mare forţă din natură, care

răstoarnă oamenii, dărâmă clădirile, smulge copacii din rădăcini, ridică munţi de apă pe mare, distruge falezele şi zvârle pe stânci vapoarele cele mari, vântul care ucide, şuieră, geme, mugeşte – l-aţi văzut, şi-l poţi vedea? Şi totuşi există!”

Şi mai mă gândeam: ochiul meu e atât de slab, atât de imperfect, încât nici măcar nu distinge corpurile tari, dacă sunt transparente ca sticla!… Dacă o oglindă fără amalgam îmi taie calea, el mă lasă să mă reped în ea, aşa cum pasărea intrată într-o odaie îşi sparge capul de geamuri. Pe lângă asta, mii de lucruri îl înşeală şi-l induc în eroare. De ce să ne mirăm atunci că nu ştie să vadă un corp nou pe care lumina îl străbate?

O fiinţă nouă! De ce nu? Trebuia să vină, cu siguranţă! De ce-am fi noi cei din urmă? N-o distingem, aşa cum n-o disting toţi cei creaţi înaintea noastră? Înseamnă că natura ei e mai perfecta, trupul ei mai fin şi mai finisat decât al nostru, decât al nostru atât de slab, atât de stângaci conceput, peste măsură plin cu organe veşnic obosite, veşnic forţate ca nişte arcuri prea complexe, decât al nostru care trăieşte ca o plantă şi ca un animal, hrănindu-se anevoie cu aer, cu iarbă şi cu carne, maşină însufleţită pradă bolilor, deformărilor, putreziciunilor, gâfâindă, prost pusă la punct, naivă şi bizară, ingenios de prost construită, operă grosolană şi delicată, ciornă a unei fiinţe ce-ar putea deveni inteligentă şi mândră.

Începând cu stridia şi încheind cu omul, suntem numai câţiva, foarte puţini la număr, pe-acest pământ. De ce n-ar mai veni încă unul, o dată ce s-a încheiat perioada care desparte apariţiile succesive ale tuturor speciilor diferite?

De ce nu încă unul? De ce nu şi alţi copaci cu flori uriaşe, strălucitoare şi parfumând regiuni întregi? De ce nu alte elemente decât focul, aerul, pământul şi apa?

— Ele sunt patru, numai patru, aceste elemente dătătoare de hrană ale fiinţelor! Ce jale! De ce oare nu sunt ele patruzeci, patru sute, patru mii! Cât e totul de sărac, de meschin, de mizerabil! Cu zgârcenie dăruit, crunt născocit, greoi fabricat! A! Elefantul, hipopotamul, ce graţie pe ei! Cămila, ce eleganţă!

Dar fluturele! O floare care zboară, îmi veţi spune! Visez de unul care ar fi mare cât o sută de universuri, cu aripi pe-a căror formă, frumuseţe, culoare şi mişcare nu le pot exprima. Dar îl văd… Merge din stea în stea, răcorindu-le şi

îmbălsămându-le cu suflul armonios şi uşor al cursei sale!... Iar popoarele de-acolo sus îl privesc, extaziate şi fermecate...!

Ce am oare? El, el, Horla, mă obsedează şi mă face să concep aceste nebunii! El e în mine, devine sufletul meu; am să-l omor!

19 august.

— Am să-l omor. L-am văzut! M-am aşezat aseară la masa mea; şi m-am prefăcut că scriu cu mare atenţie. Ştiam eu că va veni să-mi dea târcoale, aproape de tot, atât de aproape încât am să pot, eventual, să-l ating, să-l apuc? Şi atunci!... Atunci, am sa am puterea deznădăjduiţilor; am să am mâinile, genunchii, pieptul, fruntea, dinţii ca să-l sugrum, să-l strivesc, să-l muşc, să-l sfâşii.

Şi-l pândeam cu toate organele mele supraexcitate.

Aprinsesem cele două lămpi şi cele opt lumânări de pe cămin, ca şi cum l-aş fi putut descoperi în această lumină.

În faţa mea, patul, un vechi pat de stejar cu coloane; la dreapta, căminul; la stânga, uşa, încuiată cu grijă, după ce-o lăsasem multă vreme deschisă ca să-l atrag în spatele meu, un foarte înalt dulap cu oglindă, de care mă foloseam în fiecare zi ca să mă bărbieresc, să mă îmbrac, şi unde obişnuiam să mă privesc, din cap până-n picioare, ori de câte ori treceam prin faţa ei.

Aşadar, mă prefăceam că scriu ca să-l înşel, căci mă observa şi el; şi deodată, am simţit, am fost convins că citea peste umărul meu, că era aici, aproape atingându-mi urechea.

M-am ridicat în picioare, cu mâinile întinse, întorcându-mă atât de repede încât am fost cât pe ce să cad. Ei şi?... Era lumină ca ziua în amiaza mare şi totuşi nu m-am văzut în oglindă!... Era goală, curată, adâncă, plină de lumină! Imaginea mea nu se vedea în ea... Deşi eram chiar în faţa ei. Vedeam geamul mare şi limpede de sus şi până jos. Şi priveam asta cu o privire de nebun; şi nu mai îndrăzneam să înaintez, nu mai îndrăzneam să fac o mişcare, simţind totuşi prea bine că era aici, dar că-mi va scăpa din nou, el, al cărui trup invizibil îmi devorase imaginea din oglindă.

Tare mi-a mai fost frică! Apoi, deodată, iată că am început să mă văd ca printr-o ceaţă în fundul oglinzii, printr-o ceaţă ca printr-un strat de apă; şi mi se păru că această apă alunecă de la stânga la dreapta, încet, făcând, dintr-o secundă într-alta, ca

imaginea mea să fie mai precisă. Era ca sfârşitul unei eclipse. Ceea ce mă ascundea părea că nu posedă contururi precise, ci un fel de transparenţă opacă, ce se lumina încetul cu încetul.

Am putut în sfârşit să mă disting în întregime, aşa cum mă văd în fiecare zi când mă privesc.

Îl văzusem! A rămas în mine o groază care şi azi mă mai face să mă înfior.

20 august.

— Să-l omor, cum? De vreme ce nu pot să-l ating? Otravă? Dar m-ar vedea amestecând-o cu apa; de altminteri, ar avea oare otrăvurile noastre vreun efect asupra trupului său cu neputinţă de perceput? Nu... Nu... Fără nici o îndoială... Atunci? Atunci...?

21 august.

— Am adus un lăcătuş de la Rouen şi i-am comandat nişte jaluzele de fier pentru odaia mea, aşa cum au, la Paris, de frica hoţilor, anumite mari locuinţe particulare situate la parter.

Are să-mi mai facă şi o uşă la fel. M-am dat drept un poltron, dar prea puţin îmi pasă...!

10 septembrie.

— La Rouen, hotel Continental. S-a făcut... S-a făcut... Dar oare a murit? Inima mea e întoarsă pe dos de cele ce-am văzut.

Aşadar ieri, după ce lăcătuşul aşezase jaluzelele şi uşa de fier, am lăsat totul deschis până la miezul nopţii, deşi începea să fie răcoare.

Deodată am simţit că era aici, şi-o bucurie, o bucurie nebună m-a cuprins. M-am sculat încet şi am umblat spre dreapta, spre stânga, multă vreme, ca să nu bănuiască nimic; apoi, mi-am scos ghetele şi mi-am pus cu nepăsare papucii de casă; apoi am închis jaluzelele de fier şi, întorcându-mă cu paşi domoli spre uşă, am închis-o şi pe ea, învârtind cheia de două ori. Înapoindu-mă atunci la fereastră, am închis-o cu un lacăt a cărui cheie am vârât-o în buzunar.

Deodată, mi-am dat seama că se agită în jurul meu, că-i era la rândul lui frică, că-mi poruncea să-i deschid. Cât pe ce să-l ascult; dar nu l-am ascultat, ci, rezemându-mă cu spatele de uşă, am căscat-o exact atât cât să pot trece mergând de-a-ndărătelea; şi dat fiind că sunt foarte înalt, capul meu atingea pragul de sus. Eram sigur că nu-mi poate scăpa şi l-am încuiat singur, singur cuc! Ce bucurie! L-am prins! Atunci, am coborât

într-o fugă; am luat în salon, sub odaia mea, cele două lămpi şi am vărsat tot uleiul pe covor, pe mobile, pretutindeni, apoi am dat foc şi am şters-o, după ce-am închis bine uşa mare de la intrare, învârtind cheia de două ori.

M-am dus să mă ascund în fundul grădinii, într-un boschet de lauri. Mult a mai durat, mult de tot! Totul era negru, mut, nemişcat; nici o adiere, nici o stea, munţi de nori ce nu se vedeau, dar care apăsau grei, grei de tot, pe sufletul meu.

Îmi priveam casa şi aşteptam. Mult a mai durat! Credeam deja că focul se stinsese de la sine, sau că-l stinsese El, când una din ferestrele de jos plesni sub presiunea incendiului şi o flacără, o flacără mare, roşie şi galbenă, lungă, moale, mângâietoare, se înălţă de-a lungul zidului alb, lingându-l până la acoperiş. O lumină alerga pe copaci, pe crengi, pe frunziş, dar şi un fior, un fior de groază! Păsările se trezeau; un câine începu să urle; mi se păru ca se face zi! Curând plesniră alte două geamuri şi am văzut că toată partea de jos a locuinţei mele nu mai era decât o singură mare văpaie. Dar un ţipăt, un ţipăt groaznic, ascuţit de tot, sfâşietor, un ţipăt de femeie, răsuna în noapte şi două ferestre de la mansardă se deschiseră! Uitasem servitorii! Le văzui chipurile înspăimântate şi braţele care li se agitau…!

Atunci, înnebunit de groază, am început să fug spre sat, urlând: „Ajutor! Ajutor! Foc! Foc!” Am întâlnit oameni care veneau spre mine şi m-am întors cu ei, ca să văd!

Casa nu mai era acum decât un îngrozitor şi magnific rug, un rug monstruos, luminând pământul întreg, un rug în care ardeau oameni şi în care ardea şi El, El, prizonierul meu, Fiinţa cea nouă, stăpânul cel nou, Horla!

Deodată, acoperişul întreg se prăbuşi printre ziduri şi un vulcan de flăcări ţâşni până în cer. Prin toate ferestrele deschise asupra văpăii vedeam căldarea de jar, şi-mi spuneam că el era acolo, în acel cuptor, mort…

— Mort? Se poate?… Trupul său? Trupul său pe care luminal străbate nu era oare indestructibil prin mijloacele care le ucid pe-ale noastre?

Şi dacă n-a murit?… Poate că numai timpul are priză asupra Fiinţei Invizibile şi înfricoşătoare. Ce rost ar avea acest trup transparent, acest trup cu neputinţă de cunoscut, acest

trup de Spirit, dacă ar trebui să se teamă şi el de bolile, de rănile, de infirmităţile, de distrugerea prematură?

Distrugerea prematură? Toată oroarea umană de la ea purcede! După om, Horla.

— După cel care poate muri în orice zi, în orice ceas, în orice minut, în urma tuturor accidentelor, a venit cel care nu trebuie să moară decât în ziua, în ceasul, în minutul ce i-a fost hărăzit, pentru că a atins limita existenţei sale!

Nu... Nu... Fără nici o umbră de îndoială, fără nici o umbră de îndoială... N-a murit... Atunci... Atunci... va trebui deci să mă omor eu...!

SFÂRŞIT